

בג"ץ 9060/08בבית המשפט העליוןבשבתו כבית משפט גבוה לצדק

1. חאלד עבדאללה עבד-אלג'אני יאסין
2. עבד אל-רחים עבדאללה עבד-אל-ג'אני דאר-יאסין
3. חרבי אברהים מוסטאפא מוסטאפא
- ע"י ב"כ עו"ד מיכאל ספרד, שלומי זכריה
- יהודה הלוי 45, תל אביב
- טל': 03-5607345 ; פקס': 03-5607346

נ ג ד

1. שר הביטחון, אהוד ברק
2. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית – אלוף גדי שמני
3. ראש המנהל האזרחי – תא"ל יואב מרדכי
4. מפקד משטרת מחוז ש"י – ניצב שלמה קעטבי
- על ידי פרקליטות המדינה,
- משרד המשפטים ירושלים
- טל': 02-6466590/701 ; פקס': 02-6467011

5. מועצה מקומית בית-אל
- באמצעות ב"כ עוה"ד עקיבא סילבצקי
- קרן היסוד 27 ירושלים
- טל': 02-6248877 ; פקס': 02-6248553

6. קרית הישיבה בית אל
- באמצעות ב"כ עוה"ד ירון קוסטליץ, עו"ד רן דה-לוי
- ד"ר י' וינרוט ושות' עו"ד
- רח' ויצמן 14 (מרכז ויצמן קומה 16) תל אביב 64239
- טל' 03-7181111 פקס 03-7181112

ח מ ש י ב י םהודעה ובקשה מטעם המשיבים 1-4 לחידוש הדיון בעתירה

1. עניינה של העתירה היה בדרישה למימוש צווי הריסה וצווי הפסקת עבודה שהוצאו נגד חמישה מבני קבע ומספר מבנים יבילים המצויים בסמוך ליישוב בית-אל.

בעקבות הודעה שהגישה המדינה ב-1.5.2011 בה הודיעה על כוונתה לממש הסעד המבוקש בתוך שנה, ובהמשך לדיון בהתנגדות לצו על תנאי, קבע בית המשפט כי העתירה באה לידי מיצוי מבלי שנדרשה הכרעה בסוגיות לגופן.

ראש הממשלה ופורום השרים מבקשים לשקול מחדש את דרך יישום המדיניות עליה החליטו וכנגזרת מכך גם את עמדתם הפרטנית עליה הודיעו לבית המשפט הנכבד בעתירה זו.

לאור זאת, המשיבים מבקשים מבית המשפט הנכבד לחדש את הדיונים בעתירה מהטעמים שיפורטו בבקשה זו.

עוד מבקשים המשיבים לאפשר להם לחגיש את עמדתם העדכנית לעתירה בתוך 90 ימים. כיוון שייתכן כי עמדתם של המשיבים תשתנה מבקשים הם כי עד להכרעה בעתירה לא יהרסו המבנים.

כתב התשובה שהגישו המשיבים 1-4

2. בכתב התשובה שהוגש ביום 1.5.11 הודיעה המדינה כי הדרג המקצועי הונחה לפעול להסרת הבנייה נושא העתירה בתוך שנה. וכך נכתב:

"3. עניינה של העתירה בבנייה שנעשתה על קרקע, שכפי שנלמד מנסחי הרישום שבספרי המקרקעין, הינה קרקע פלסטינית פרטית. יצוין, כי במתחם נושא העתירה ישנם מבנים רבים, לא כולם על חלקות שלבעלות עליהן טוענים העותרים. כעולה מתצלומי האוויר, בחלקה 34, שהעותרים טוענים לבעלות עליה, מצויים שני מבנים יבילים, חלק של מבנה - שני מבנים יבילים נוספים (אך לא חמישה מבנים יבילים, כנטען בעתירה), שלושה מבני קבע וחלק של מבנה קבע נוסף; בחלקה 39, שגם לגביה טוענים העותרים לבעלות, נמצא מבנה קבע נוסף.

"16. כפי שנמסר לבית המשפט הנכבד במסגרת בג"ץ 7891/07 תנועת "שלום עכשיו" נ' שר הביטחון, ביום 28.2.11 כינס ראש הממשלה ישיבה בראשותו, וזאת על מנת לדון באפשרויות השונות העומדות על הפרק ביחס לסוגיות המתעוררות בעתירות מסוג העתירה שלפנינו. בישיבה זו השתתפו שר הביטחון, השר לביטחון פנים, השר לנושאים אסטרטגיים, השר בני בגין, שר המשפטים, היועץ המשפטי לממשלה וגורמים רלבנטיים נוספים.

"17. בסיכום הישיבה הונחה תשתית למדיניות משולבת בעניין הריסות הבנייה הבלתי חוקית על אדמה פרטית ובעניין הסדרת הבנייה באדמות מדינה, כך שכללל, בגייה בלתי חוקית אשר ממוקמת על קרקע פרטית - תוסר, ובמקביל, הונחו הדרגים המקצועיים המתאימים לפעול להסדרת המעמד התכנוני של מבנים המצויים באדמות מדינה; וזאת באותם מקומות בהם יוחלט על הסדרה. והכל בהתאם לשיקולים רלוונטיים נוספים הקשורים לעניינו של כל מקום ומקום.

"18. אשר לבניה נשוא עתירה זו, הרי שבנסיבות העניין הונחה הדרג המקצועי לפעול להסרתה בתוך שנה, וזאת במידה שהמבנים לא יהרסו קודם לכן על ידי המחזיקים בהם.

19. בצד האמור יודגש, כי סוגיית הבנייה ביהודה ושומרון, כמו גם הריסת מבנים בלתי-חוקיים, מהוות סוגיות מרכזיות בשיח המדיני של מדינת ישראל. אשר על כן, מחויבת הממשלה לשקול את כל השיקולים הרלוונטיים בבואה ליישם מדיניות, ומכאן כי לשיקול המדיני נודעת השפעה גם על סדרי העדיפויות באכיפת הדין באזור.

פסק הדין בעתירה

3. ביום 21.9.11 נערך דיון בהתנגדות לצו על תנאי. בתום הדיון ניתן פסק דין בזו הלשון:

"רשמנו לפנינו את הודעת המדינה מיום 01.05.11 ואת ההודעה שנמסרה היום בפני בית המשפט, כי בעקבות החלטה שנתקבלה בישיבה בראשות ראש הממשלה ושרים נוספים בממשלה, וכן היועץ המשפטי לממשלה, לפיה בנייה על קרקע פרטית תוסר, להבדיל מבנייה על אדמות מדינה; הוחלט כי הבנייה נשוא עתירה זו תוסר בתוך שנה מיום הגשת ההודעה האמורה (סעיף 18 להודעה), וזאת במידה שהמבנים לא יהרסו קודם לכן על ידי המחזיקים בהם. בהודעה זו באה העתירה לידי מיצוי וההליך הסתיים. אין צו להוצאות".

4. בהתייחס לחמשת מבני הקבע לגביהם ניתנה ההתחייבות, מדובר במבנים המצויים באתר המכונה "גבעת האולפנה". ייאמר כי מדובר במבנים מאוכלסים הכוללים מספר קומות בכל מבנה (ונפנה לתמונות שצורפו כנספחים ה-1 -- ה-2 לעתירה). חקמת המבנים הללו החלה לפני למעלה מ-12 שנה ומתגוררות בהם כשלושים משפחות. מבנים אלו הם חלק ממתחם הכולל מספר מבנים נוספים בבניה רוויה (סה"כ 14 מבנים), ובהם מתגוררות עשרות משפחות נוספות. בנוסף למבנים אלה עסקה העתירה גם במספר מבנים יבילים בג'בל ערטיס.

5. לכך יש להוסיף כי קיימת טענה מצד גוף ישראלי כי השטח עליו הוקמו מרבית המבנים נרכש על ידו עוד בשנת 2000. כידוע אף הוגשה תובענה לבית המשפט המחוזי, בה נטען כי הזכויות בקרקע המצויה בחלקה האמורה, חלקה מס' 34, נרכשו על ידי גורמים ישראליים. המשיבים מודעים לכך, כי הבדיקה שנעשתה בעבר העלתה כי המדובר בקרקעות מוסדרות, אשר הבעלות הרשומה בהן היא של תושבים פלסטיניים, וטענות לרכישת זכויות במקרקעין אלה נדחו בעבר על ידי הגורמים המוסמכים במינהל האזרחי. עם זאת לא ניתן להתעלם מכך שהליך זה עדיין תלוי ועומד, וכפי שנמסר, דיון קדם משפט בתיק נקבע ליום 1.7.12.

העתירה הנוספת לגבי בניה בבית אל (בג"צ 9669/10)

6. להשלמת התמונה נוסף, כי נכון להיום ישנו הליך נוסף תלוי ועומד בחתימת לבנייה ביישוב בית אל – בג"צ 9669/10. עניינו של הליך זה בבנייה של שני שלדי בתים בבניה רוויה שהוקמו שלא כדין בשנת 2010 ובהכשרת קרקע לשלושה מבנים נוספים, במערב היישוב בית אל. ביום 7.4.11 הודיעו המשיבים בכתב תשובה מטעמם, כי הדרג המקצועי הונחה לפעול להסרת הבנייה נושא עתירה זו בתוך שנה, וזאת אם המבנים לא יחרסו קודם לכן על ידי המחזיקים בהם. בהמשך הודיעו המשיבים כי ההסרה תבוצע במועד שנמסר, אלא אם יחול שינוי במצב התכנוני.

ביום 5.4.12 הוגשה הודעה לבית המשפט הנכבד בה הובהר כי מטעמים מבצעיים יש מקום לדחות ביצוע ההסרה עד ליום 31.5.2012. כן הובהר כי הדרג המדיני מבקש להידרש לסוגיה נושא העתירה פעם נוספת, כמו גם לבחינת אישורן של תכניות בניה בבית אל וכי העניין עתיד להיות מובא בקרוב בפני ראש הממשלה. דיון בעתירה זו נקבע ליום 29.4.2012.

על הבניה בבית אל - כללי

7. על רקע החליך דגן והחליך בבג"צ 9669/10, ולקראת המועדים בהם קיבלה על עצמה המדינה לבצע את הסרת המבנים, התקיימה ביום 14.3.12 פגישה אצל ראש המנהל האזרחי, בהשתתפות נציגי משרד המשפטים, משרד ראש הממשלה, המנהל האזרחי ויועמ"ש איר"ש.

8. במסגרת פגישה זו הוצגה עבודה שנעשתה על ידי המנהל האזרחי ביחס להתפתחות הבנייה ביישוב בית אל מעת הקמתו וביחס למרכיבי הבטחון בו. בדיקה זו העלתה כי חלקים מן היישוב בית אל, הכוללים יחידות דיור ומבנים נוספים, נבנו במהלך השנים שלא כדין מחוץ לתחום צו התפיסה הקיים באזור, בשטח שרובו ככולו (למעט חטיבת קרקע קטנה יחסית שבבעלות הימנותא) הינו על קרקעות פלסטיניות פרטיות. מדובר בבנייה שראשיתה עוד בשנות ה-80.

יצוין, כי בעקבות תיקון בתחיקת הביטחון משנת 1997, הוקנו סמכויות מוניציפליות על שטח ניכר מחטיבת הקרקע האמורה למועצה מקומית בית אל (אולם מעמד הקרקע מבחינה קניינית ומבחינה תכנונית לא השתנה).

9. לא למותר לציין כי היישוב בית אל הינו ישוב ותיק אשר הוקם עוד בסוף שנות השבעים של המאה הקודמת. כיום מתגוררים בו אלפי תושבים. אין מדובר באחד המאחזים הבלתי חוקיים החדשים או נקודות היישוב הבלתי חוקיות בהם מתמקדת עיקר האכיפה.

10. לאחר הפגישה האמורה התקיים סיור ביישוב בית אל, אליו הצטרפו גם נציגי החתיישובות, ובכלל זה ראש המועצה המקומית בית אל. בסיור זה הובהרה והתחדדה המציאות המורכבת של בנייה למגורים בבית אל, עליה עמדנו, הנוגעת ליחידות דיור מאוכלסות.

11. משמעות הדברים היא, כפי שהוצגה לדרג המדיני, כי להחלטות ביחס לבנייה נושא העתירה, עשויות להיות השלכות גם על בנייה קיימת נוספת של יחידות דיור רבות במקומות נוספים ביישוב בית אל וביישובים נוספים (וזאת, הגם שקיימות אבחנות שונות בין אלה, בין היתר, בהתייחס למועד הבנייה, הליכי אכיפה שהתנהלו, תחולתו של צו הרחבת הסמכויות המוניציפליות הנ"ל ועוד).

על עיתוי ביצוע הסרת מבנים באיו"ש בעת הזו והמדיניות הראויה בעניין זה

12. לצד אלה יש לקחת בחשבון נתון נוסף. בשנים האחרונות בשורה של עתירות התחייבה המדינה לבצע הסרת מבנים ברחבי איו"ש, או שהוחלט בפסיקה כי כך ייעשה, או שעל המדינה להגיש עמדתה בנדון. כך למשל, בנוסף לשתי העתירות הנוגעות ליישוב בית אל, עד יום 1.7.2012 על המדינה להודיע לבית המשפט הנכבד עמדתה בענין מאחז גבעת אסף (בג"צ 7891/07. נעיר כי מלכתחילה נמסר כי הבניה במאחז זה תוסר עד לסוף שנת 2011, אך התבקשה ארכה עד למועד האמור). עד יום 1.8.2012 יש לפנות את מאחז מגרון (בג"צ 8887/06), ועוד הודיעה המדינה בהתייחס למאחז עמונה כי תאריך היעדר לסיום הטיפול בסוגייה הוא עד ליום 31.12.12 (בג"צ 9949/08).

המחויבויות הללו מרוכזות בחודשים הקרובים, כאשר לכל אחד מאירועים אלה, כשלעצמו, יש השלכות רחבות, קל וחומר הצטברות של אירועים אלה בזה אחר זה.

13. נתונים אלה הובאו בתקופה האחרונה ממש לזיון אצל הדרג המדיני, בראשות ראש הממשלה ושר הבטחון. במסגרת זו נערכו בשבועות האחרונים דיונים רבים בפורומים הממשלתיים הבכירים ביותר, כולל בפורום "השמיניה", וכן בדיונים נוספים בראשות ראש הממשלה, ובהשתתפות שרים, היועץ המשפטי לממשלה ובכירים במערכת המשפטית והצבאית.

בעקבות הצגת נתונים אלה ולאחר ליבון ממושך של המצב הקיים ובחינת חלופות שונות, ולאחר שניתנה הדעת להשלכות חברתיות רחבות ההיקף שיכולות להיות ליישום החלטות אלה ולהשלכות של יישום החלטות אלה על בניה במקומות נוספים, כמפורט לעיל, הוחלט לקיים חשיבה מחודשת לגבי סדר העדיפות באכיפת הדין באזור, המשלבת לצד ההיבטים התכנוניים והקנייניים גם שיקולים מדיניים, ציבוריים ומבצעיים.

במסגרת זו יש כוונה לשקול את הצורך לעדכן את המדיניות עליה הודע לבית המשפט הנכבד. המדיניות הכוללת המציבה בסדר עדיפות גבוה את הטיפול בבנייה על קרקע פרטית תמשיך לעמוד על כנה. בצד זה, על פי העקרונות החדשים הנשקלים אין לבחון כל מבנה ומבנה בראייה צרה ולא ניתן עוד לקבוע את סדר העדיפויות של האכיפה באיו"ש מבלי לראות את התמונה הכוללת ואת ההקשר של אירועי ההסרה. על כן, נשקל לקבוע סדרי עדיפויות בתוך הקטגוריה של הבנייה על קרקע פרטית, המכילה סיטואציות שונות זו מזו בהיבטים שונים, שיביאו בחשבון גם מאפיינים נוספים במטרה לתת פתרון כולל לבעיה זו ברמה יישובית ואזורית.

14. סוגיית בית אל מהווה מקרה בוחן המדגים את הצורך במדיניות עדכנית. לגבי הבניה בבית אל, כאמור לעיל, התנהלו בשנים האחרונות שתי עתירות: העתירה דנן עוסקת בבניה בצידו הצפון מזרחי של הישוב, והעתירה הנוספת עוסקת בבניה בצידו המערבי של הישוב. לכאורה ללא קשר בין העתירות, אולם ברור שקיים קשר כזה. כמו כן, מבחינת תושבי היישוב, ההשלכה של הסרת מבנים בסמיכות זמנים בהיקף נרחב באותו הישוב בעת הנוכחית עלולה להיות קשה. בנוסף, עתירות אלה חידדו את המצב התכנוני הכולל בבית אל שהוא תוצאה של התפתחות בעייתית של היישוב מזה עשרות שנים.

15. על רקע המציאות העובדתית הכוללת בישוב בית אל, כפי שתוארה לעיל, ומכלול הטעמים דלעיל, ראש הממשלה פנה לאחרונה ליועץ המשפטי לממשלה וביקש ממנו לבחון מחדש, בראיה כוללת, את הסוגיה המורכבת של הסרת הבניה בבית אל, הכוללת חמישה מבני קבע בני שלוש קומות, הכוללים כשלושים יחידות דיור; מספר מבנים יבילים ושלדי המבנים נשוא בג"צ 9669/10.

16. בעקבות פנייה זו התקיימו כאמור במהלך חודש אפריל מספר ישיבות בראשות ראש הממשלה ובהשתתפות שר הביטחון, המשנה לראש הממשלה – השר בוגי יעלון, השר בגין, היועץ המשפטי לממשלה וגורמים נוספים בניסיון למצוא פתרון לבעיית הבניה בישוב בית אל.

17. כמו כן, התקיימו בימים 18.4.12 ו-23.4.2012 ישיבות בראשות ראש הממשלה בהן השתתפו השרים האמורים לעיל ושרים נוספים – שר האוצר, שר המשפטים, שר התחבורה, שר החינוך והשר לענייני מודיעין, וכן היועץ המשפטי לממשלה, ובהן הסבירו השרים, בין היתר, את האופן בו הם רואים את המדיניות הראויה למניעת בניה שלא כדין על מקרקעין פרטיים בבעלות פלסטינים באזור יהודה והשומרון. עוד ראה לנכון הדרג המדיני להביע עמדה, כי יש להעדיף השעיה של ביצוע הפעולות בשטח עד מיצוי הליך הברור המשפטי המתקיים היום באשר לשאלת הבעלות על הקרקע, וזאת מתוך השקפה שאין להרוס בנייה מסוג זה אשר ייתכן ובעתיד יכריע בית המשפט המחוזי בטענת הרכישה בניגוד לעמדת העותרים, וזאת מכיוון שבמקרה כזה מחיר הטעות הוא גבוה מאד.

18. בעקבות ישיבות אלה החליט ראש הממשלה, ביום 23.4.2012, כי יש להקים צוות שרים ופקידים, בראשותו, ובהשתתפות שר הבטחון, המשנה לראש הממשלה השר יעלון, והשר בגין ופקידים בכירים ממערכת הביטחון ונציגי היועץ המשפטי לממשלה. תפקידו של הצוות יהיה לבדוק את ההשלכות של יישום המדיניות שנקבעה בדבר הסרת בניה שלא כדין ממקרקעין בבעלות פרטית ולבחון קריטריונים שונים לקביעת סדרי העדיפויות בביצוע המדיניות ואופן ביצועה.

על בסיס המדיניות שונגובש תבקש המדינה לבחון מחדש הסוגייה העולה בעתירה זו (כמו גם עמדתה ביחס למבנים מושא בג"צ 9669/10).

19. בכדי לאפשר לצוות לבצע את תפקידו, ועל מנת לאפשר לבחון את העמדה העדכנית של המדינה על בסיס מדיניות זו, ומתוך מודעות מלאה לפסק הדין בענין, שניתן בעקבות התחייבותה של המדינה, מבקשת המדינה לחדש את הדיון בעתירה, ובשלב ראשון לאפשר למדינה שהות של תשעים ימים לגיבוש מדיניות עדכנית.

20. כיוון שיתכן שעמדתם של המשיבים לענין ביצוע הסרת המבנים, כפי שנושמה בפסק הדין ותשתנה, מבקשים המשיבים כי עד להכרעה בעתירה לא יוסרו המבנים.

סיכום

21. למשיבים ברור כי עמדה עדכנית זו מהווה שינוי של ההצהרה מטעמם בכתב התשובה מיום 1.5.11, שהביאה למחיקת העתירה. כמו כן המשיבים מודעים היטב למשמעות הדברים, אולם להערכתם – חרף העובדה כי המדיניות הכוללת המציבה בסדר עדיפות גבוה את הטיפול בבנייה על קרקע פרטית תמשיך לעמוד על כנה – מחייבות הנסיבות הערכה מחודשת של המצב נוכח כל שפורט לעיל.

22. על כן מבקשים המשיבים כי הדיון בעתירה יחודש בכדי לאפשר להם להשלים את עבודת המטה ולהציגה בפני בית המשפט. המשיבים מציעים כי במסגרת הדיון בבקשה לחידוש הדיון בעתירה ישמעו לצד עמדות העותרים והמשיבים גם עמדות המתיישבים המתגוררים במבנים נושא העתירה, שלא היו צד להליך הקודם.

23. הודעה זו נתמכת בתצהיריהם של מזכיר הממשלה ושל מתאם פעולות הממשלה בשטחים.

להודעה זו מצורף תצלום אויר של בית אל, ועליו מסומנים – חמשת המבנים היבילים בגיבל ערטיס, חמשת המבנים בבניה רוויה בגבעת האולפנה, ושני המבנים נושא בג"צ 9669/10.

24. תגובת ב"כ הצדדים:

ב"כ העותר: בשיחה טלפונית שהתקיימה עם ב"כ העותר, עו"ד ספרד, ביום 25.4.12 דווח על הגשת הבקשה, אך לא ניתן היה להעביר עותק של הבקשה באותה עת שכן הכנתה טרם הושלמה. עו"ד ספרד מסר כי הוא מתנגד לפתיחת התיק מחדש, אך יבקש להגיב בנפרד לאחר שיקבל את עותק הבקשה על נימוקיה.

ב"כ המשיבים: ב"כ המשיבים 5 ו-6 עו"ד סילבצקי ועו"ד קוסטליץ, אשר נמסר להם בדבר הגשת הבקשה, מסרו את הסכמתם.

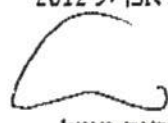
תאריך: ה' אייר תשע"ב

27 אפריל 2012

אורי קידר

סגן בכיר בפרקליטות המדינה

אסנת מנדל

מנהלת מחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה